

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים נפיך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון
291

סוטה דף ל"ח. יום שב"ק פרשת אמור - ט"ז אייר תשפ"ג

דף ל"ח - ע"א

משנה. ברכת כהנים במדינה אומר אותה בשלש ברכות - שהציבור עונים אמן אחר כל ברכה, ובמקדש בברכה אחת - שאין עונים אמן במקדש.

במקדש אומר את השם ככתבו, שנאמר 'כה תברכו... ושמנו את שמי' - המיוחד לי, אבל במדינה אומר בכינוי, שלומדים 'ושמו את שמי' מהאמור 'לשום את שמו שם' והיינו בבית הבחירה. **לרבי יאשיה:** שנאמר 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, שפירוש הכתוב הוא 'כל מקום אשר אבוא אליך וברכתך', והיינו בבית הבחירה, שם 'אזכיר את שמי'.

ברכת כהנים בנשיאות כפים - שלומדים 'כה תברכו' מהאמור 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם'. (לרבי יונתן: אם נלמד משם יש ללמוד גם שרק כהן גדול ובראש חודש ובעבודת ציבור). **לרבי נתן:** נאמר 'לעמוד לשרת... הוא ובניו כל הימים' - מה הוא (אהרן) בנשיאות כפים, אף בניו כן, כל הימים, והוקשה ברכה לשירות - שנאמר 'לשרתו ולברך בשמו'.

נשיאת כפים במדינה כפיהם כנגד כתפיהם, ובמקדש, שמברכים העם בשם המפורש - על גבי ראשיהם, ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם, חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ - מפני שהשם כתוב עליו, **לרבי יהודה** - אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם'.

ברכת כהנים בלשון הקודש - שלומדים 'כה תברכו' הנאמר בברכת כהנים מהכתוב בברכת הלויים 'אלה יעמדו לברך את העם', והם בירכו בלשון הקודש. **לרבי יהודה:** שנאמר 'כה תברכו' - בלשון הזה.

ברכת כהנים בעמידה - שלומדים מהאמור בברכת הלויים 'ואלה יעמדו', **לרבי נתן:** שנאמר 'לשרתו ולברך בשמו' - מה משרת בעמידה, שנאמר 'לעמוד לשרת', אף מברך בעמידה.

'כה תברכו את בני ישראל' לאו דווקא, אלא גם גרים נשים ועבדים משוחררים, שחזר הכתוב ואמר 'אמור להם'.

ברכת כהנים פנים כנגד פנים, שנאמר 'אמור להם' - כאדם האומר לחבירו. וכן לומדים מזה שצריך לברך בקול רם ולא בלחש.

כשיש שני כהנים קורא הש"ץ 'כהנים' - שנאמר 'אמור להם', אבל לא לאחד. **לרב חסדא** - רק כהן ש"ץ קורא 'כהנים', שנאמר 'אמור להם' - אמירה משלהם, ואין הלכה כמותו.

דף ל"ח - ע"ב

הקב"ה מתאוה לברכת כהנים - שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל, ואני אברכם'.

כל כהן שמברך, מתברך - שנאמר 'ואברכך מברכך'.

כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה מצות עשה - 'כה תברכו', 'אמור להם', 'ושמו את שמי'. ואם אינו עולה גם בחגים ומועדים חוששים שמא בן גרושה וחלוצה הוא.

כל כהן שלא עקר רגליו לעלות לדוכן קודם שסיים שליח ציבור ברכת 'רצה' - שוב אינו עולה.

אין נותנים לברך ברכת המזון על כוס של ברכה אלא לטוב עין -

שונא בצע וגומל חסד בממונו.

אפילו עופות מכירים בצרי עין, ואין אוכלים משלהם.

כל הנהגה מצרי עין - עובר בלאו, לרב נחמן בר יצחק: עובר בשני לאוין.

אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי העין - שנאמר 'ידינו לא שפכו את הדם הזה', שלא בא לידינו ופטרנוהו בלי מזונות ובלי חבורה שילוהו.

בית הכנסת שכולם כהנים - כולם עולים לדוכן, ומברכים את אחיהם שבשדות שאנוסים מלבוא לפני הכהנים. ואם יש שם יותר מעשרה - מקצתם עולים לדוכן, ועשרה עונים אמן.

סוטה דף ל"ט. יום א' פרשת בה"ב - ט"ז אייר תשפ"ג

דף ל"ט - ע"א

אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, ולכן אין מחיצה מפסקת בין ברכת כהנים לישראל, וכל שכן שאין אדם גבוה מפסיק בין הכהנים לאדם נמוך, וכן התיבה אינה מפסיקה.

הזאת פרה אדומה צריכה כוונה לטהרה, ולכן אם נתכוון להזאה לפניו, והזה על כלים שלאחריו, או כיוון לאחריו והזה לפניו - הזאה פסולה. התכווין לפניו והזה על הצדדים שבפניו - הזאה כשרה, שהם כפניו. וכן בברכת כהנים - גם העם שבצדדים שלפני הכהנים בכלל הברכה.

כיון שנפתח ספר תורה - אסור לדבר אפילו בדבר הלכה.

כהן שלא נטל ידיו - לא ישא את כפיו.

ר' אלעזר בן שמוע אמר שהאריך ימים בזכות שמימו לא עשה בית הכנסת קפנדריא, ולא פסע על ראשי עם קודש, ולא נשא כפיו בלי ברכה.

בשעה שעוקר הכהן רגליו לעלות לדוכן בברכת עבודה, אומר: 'יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתהא ברכה זו שציתנו לברך את עמך ישראל לא יהא בה מכשול ועון', ומאריך בה עד שתכלה אמן של הודאה מפי הציבור.

קודם ברכת כהנים מברך: 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה'.

כשגומר ברכותיו ומחזיר פניו אומר: 'ריבוננו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו מה שהבטחתנו, ותסכים על ידינו, כמו שכתוב 'ואני אברכם', השקיפה ממעון קדשך מן השמים', ומאריך בה עד שתכלה ברכה מפי שליח ציבור, ועוקר רגליו.

דף ל"ט - ע"ב

הכהנים פושטים אצבעותיהם כשמברכים, ואין רשאים לכוף קשרי אצבעות עד שיחזרו פניהם מן הציבור.

אין ש"ץ רשאי לקרות 'כהנים' עד שיכלה אמן של ברכת הודאה מפי הציבור, ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שתכלה קריאת 'כהנים' מפי הש"ץ, ואין הציבור רשאים לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים, ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הציבור - שתרי קלי לא משתמע.

אין הכהנים רשאים להחזיר פניהם מן הציבור עד שיתחיל ש"ץ

שים שלום, ואין רשאים לעקור רגליהם ולילך עד שיגמור כל הברכה.

אין הציבור רשאים לענות אמן עד שתכלה ברכת תורה מפי הקורא, ואין הקורא רשאי לקרות עד שיכלה אמן מפי הציבור, ואין המתרגם רשאי להתחיל בתרגום עד שיכלה פסוק מפי הקורא, ואין הקורא רשאי להתחיל בפסוק אחר עד שיכלה תרגום מפי המתרגם - שתרי קלי לא משתמע.

המפטיר בנביא - צריך שיקרא בתורה תחילה.

אין המפטיר רשאי להפטיר בנביא עד שיגללו ספר תורה - שלא יהיו הגוללים טרודים מלשמוע הפטרה מפי המפטיר.

אין שליח ציבור רשאי להפשיט את התיבה בציבור - שטורח הציבור לעכב שם עם הספר, אלא מוליך הספר לביתו ומניחו, והעם יוצאים אחריו, ואח"כ בא ומפשיט התיבה.

אין הציבור רשאי לצאת עד שיקחו ספר תורה מונח במקומו - שנכון שיצא ספר תורה בפתח תחילה, שנאמר 'אחרי ה' אלוקים תלכו', אך אם יש שני פתחים יכול לצאת מפתח אחר שאין ס"ת יוצא דרכו

סוטה דף מ'. יום ב' פרשת בה"ב - י"ז אייר תשפ"ג

דף מ' - ע"א

בזמן שהכהנים מברכים את העם, צריכים העם להודות לפניו על ברכתיו להראות שהם נוחות להם, ואומרים: ברכו ה' מלאכיו... ברכו ה' כל צבאיו... ברכו ה' כל מעשיו... במוסף של שבת אומרים: שיר המעלות הנה ברכו את ה'... שאו ידיכם קודש... ברוך ה' מציון... אף ש'ברוך ה' מציון' אינו מאותו מזמור אומר אותו ולא 'ברכך ה' מציון' שהוא מאותו מזמור - שמתוך שהתחיל בברכותיו של הקב"ה מסיים בברכותיו. במנחה בתענית אומרים: אם עווננו ענו בנו... מקוה ישראל מושיעו... למה תהיה כאיש נדהם... בנעילה ביום הכיפורים אומר: הנה כי כן יבורך גבר... יברכך ה' מציון... וראה בנים לבניך...

הפסוקים שהקהל אומרים בעת ברכת כהנים - נחלקו אם אומרים אותם בין הברכות של ברכת כהנים, או בשעת אמירת שם השם. ועוד נחלקו אם אומרים כל אחד מהפסוקים כנגד כל אחד מהברכות, או כל הג' פסוקים על כל ברכה וברכה.

יש אומרים שאין העם אומרים הפסוקים אלא במקדש לכבוד השם המיוחד, וי"א שגם במקדש לא היו אומרים אותם - כלום יש עבד שמברכים אותו ואינו מאזין, וי"א שגם בגבולים אומרים אותם - כלום יש עבד שמברכים אותו ואינו מראה שברכת רבו חשובה לו. רבי אבא לא אמרם, מפני שראה שר' אבא מן עכו אינו אומרם.

רבי אבא אמר שבתחילה חשב שהוא עניו, עד שראה שר' אבא מן עכו אמר למתורגם טעם אחד והמתורגמן אמר טעם אחר ולא הקפיד.

ענוותו של רבי אבהו - אמרה אשתו של מתורגמן לאשתו: בעלי חכם כבעלך, ומה שהוא מתכופף אליו בשעת הדרשה הוא רק לכבד אותו. וכשאמרה זו אשתו של רבי אבהו לבעלה, אמר לה: מה נפקא מינך, מתוך שנינו יתקלס שמו יתברך.

רצו למנות רבי אבהו בראש, כיון שראה שלרבי אבא דמן עכו יש הרבה חובות וצריך ללוות, אמר רב אבא שיש חכם גדול וראוי לשבת בראש יותר ממני, כדי שיושיבו את רבי אבא דמן עכו בראש, ויעשרוהו.

רבי אבהו ורבי חייא בר אבא היו יחד במקום אחד, רבי אבהו דרש באגדה ובאו כולם לשמוע, ולא באו לשמוע דרשתו של ר' חייא בר אבא, וחלשה דעתו. אמר לו רבי אבהו, משל לשני בני אדם, אחד מוכר אבנים טובות והשני מוכר מיני סידקית, מתוך שדמיהם קלים יש לו קונים הרבה. כל יום היו מלווים את רבי אבהו שהיה נשוא פנים בבית המלך, באותו יום ליווה רבי אבהו את רבי חייא בר אבא, ועם כל זה לא נתיישב דעתו.

בזמן ששליח ציבור אומרים 'מודים' - לרב: העם אומרים 'מודים'... על שאנו מודים - שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך. **ושמואל הוסיף: אלוקי כל בשר...** רבי סימאי הוסיף: יוצרינו יוצר בראשית..., **נהרדעי בשמו הוסיף ברכות והודאות לשמך הגדול על** שהחייטנו וקיימתנו וכו', **אחרא בר יעקב מסיים כן תחיינו ותחננו**

ותקבצנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם וכו', **לרב פפא: אומרים הכל.**

לעולם תהא על האדם אימת הציבור - שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי השכינה. או מהנאמר 'ויקם המלך דוד על רגליו, ויאמר שמעוני אחי ועמי', אמר להם דוד: אם אתם שומעים לי, אחי אתם, ואם לאו, עמי אתם, ואני רודה אתכם במקל. וי"א גם מזה שתיקן רבן יוחנן בן זכאי עשר תקנות, ואחת מהם שאין הכהנים רשאים לעלות בסנדליהם לדוכן, כדי שלא יראה הציבור הטיט שעל סנדליו. **לרב אשי** - אין זה טעם התקנה, שהטעם הוא שמא תפסק רצועה בסנדלו, וכדי שלא יתלוצצו עליו חבריו ישב לקשרה בשעת ברכת כהנים, ויאמרו שהוא בן גרושה או חלוצה ולכן אינו מברך עם הכהנים.

במקדש היו מברכים שלשה פסוקים של ברכת כהנים בברכה אחת - לפי שאין עונין אמן במקדש, וכשמברכים את ה' היו מברכים 'ברוך ה' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם'.

משנה. יום הכיפורים במקדש: חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת, והוא נותנה לסגן, והוא נותנה לכהן גדול. והיינו אף לסובר שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום רב, שהכל משום כבוד כהן גדול, שמראים את מעלותיו.

הכהן גדול עומד ומקבל הספר תורה וקורא פרשת 'אחרי מות', ו'אך בעשור', וגולל הספר תורה ומניחה בחיקו, ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. ומוסיף לקרוא בעל פה 'בעשור לחודש' שבחומש במדבר, שאם יגולל הספר תורה עד שם לקרותו יפסיק המתורגמן וישתוק ויש גנאי לציבור.

אחרי קריאת התורה מברך הכהן גדול שמנה ברכות: על התורה, עבודה (רצה), מודים, אתה בחרתנו וחותם מלך מוחל וסולח וכו', על המקדש וחותם אשר בחר במקדש, מתפלל על ישראל וחותם ברוך הבוחר בעמו ישראל, על הכהנים, על ירושלים, ושאר התפלה.

אין ישיבה בעזרה - שאין כבוד שמים בכך, ואפילו למלאכי השרת, אלא למלכי בית דוד בלבד, שחלק להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלימה. אבל בעזרת נשים מותר לשבת.

סוטה דף מ"א. יום ג' פרשת בה"ב - ל"ג בעומר תשפ"ג

לעילוי נשמת מ"ה נשמות טהורות שעלו בסערה השמימה בעיצומה

של שמחת התנא האלוקי רשב"י באתרא קדישא מירון ת"ו

בליל ל"ג בעומר תשפ"א

תורתנו כגן לנו היא כזית ענינו הוא ימליץ טוב בעדינו

דף מ"א - ע"א

מדלגים בתורה בעניין אחד כל זמן שלא גמר המתורגמן לתרגם, אבל לא בשני עניינים, שכשהלב נמשך אחר ענין אחד אינו ממחר לצאת ממנו ולשמוע ולהבין ענין אחר. ודווקא בתורה שקוראים בה המצוות ושמה לא ישמע אחת מהן ויבא לעבור עליה, אבל בנביא מדלגים אפילו בשני עניינים כל זמן שלא גמר המתורגמן, אבל כשגמר לא - שגנאי לציבור כשישתוק לפניו ואין מתחיל בפסוק אחר, ובכל אופן לא ידלג מנביא לנביא, אמנם בתרי עשר מדלג מאחד לשני אך לא למברע.

כשגולל הכהן גדול ספר תורה ומניחו בחיקו קודם שקורא על פה 'ובעשור' שבחומש במדבר, אומר: יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן, שלא להוציא לעז על ספר תורה כאילו פרשה זו אינה כתובה בו ומשובש הוא.

הטעם שקורא בעל פה: שאין גוללים ספר תורה בציבור - משום גנאי ציבור שממתינים בשתיקה, ואין מביאים ספר תורה אחרת - שלא יאמר שמצאו פסול בספר הראשון. ודווקא כשאחד עולה לקרות בשני ספרי תורה, אבל בכמה עולים אין גנאי, ולכן ראש חודש טבת שחל בשבת קוראים בשלשה ספרי תורה - פרשת השבוע, קריאת ר"ח, קריאת חנוכה. **לריש לקיש הטעם שאין הכהן גדול קורא בספר תורה אחר** - שצריך ברכה אחרת, ואין מברכים ברכה שאינה צריכה.

מברך כהן גדול ברכת התורה שלאחריה - כדרך שמברכים בבית הכנסת, על מחילת העוון - כדרך שמברך בתפלה - אתה בחרתנו, וחותם מלך מוחל וסולח וכו'. על המקדש וכהנים וישראל וירושלים

- כל אחד ברכה לעצמה.

עליכם, אלא על אויבכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמים עליכם.

פעמיים משוח מלחמה מדבר עמם: אחד בספר כשיצאו מארצם, מי ראוי לחזור - הבונה בית והנוטע כרם ומי שאירס אשה והירא ורד הלבב, ומי ראוי ללכת למלחמה, ופעם שנית במלחמה - 'אל ירד לבבכם, אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו', כנגד ארבעה דברים שעובדי כוכבים עושים - מגיפים בתריסים, מריעים בקרנות, וצווחים בקולם, ורומסים בצהלת סוסייהם.

דף מ"ב - ע"ב

'כי ה' ההולך עמכם' - הם באים בניצחוננו של בשר ודם, ואתם באים בניצחוננו של מקום. פלישתים באו בניצחוננו של גלית, מה היה בסופו - נפל בחרב ונפלו עמו. בני עמון באו בניצחוננו של שובך, מה היה סופו - נפל בחרב ונפלו עמו. ואתם אי אתם כן, כי ה' אלוהיכם ההולך עמכם להילחם לכם - זה הארון.

'גלית' שמו שעמד בגילוי פנים - בחוצפה לפני הקב"ה, שנאמר 'ברו לכם איש', ו'איש' זה הקב"ה שנאמר 'ה' איש מלחמה'. אמר הקב"ה: הריני מפילו על ידי 'בן איש' - זה דוד, שנאמר 'ודוד בן איש אפרתי הזה'.

בשלושה מקומות לכדו פיו לאותו רשע ואמר את כשלונו.

'יגש הפלישתי השכם והערב' - כדי לבטלם מקריאת שמע שחרית וערבית.

'ייתיבב ארבעים יום' - כנגד ארבעים יום שניתנה בהם תורה.

'יציא איש הבינים' - נחלקו בפירושו: א. מבונה ומתוקן מכל מום של כיעור,

ב. בינוני שבין ארבעה אחין, ג. עשוי וחזק כבנין, ד. שיצא מבין אנשים הרבה.

'וגלית שמו מגת' - שהכל דשים את אימו כגת.

כתוב שיצא גלית מ'מערות', והקרי 'מערכות' - שהכל הערו באימו.

כתיב 'הרפה' וכתיב 'ערפה' - נחלקו אם 'הרפה' שמה והכל עורפים אותה מאחוריה, או 'ערפה' שמה והכל דשים אותה כהריפות.

ארבע בני ערפה 'סף' 'מדון' 'גלית' 'שבי' - נפלו ביד דוד ועבדיו, שנאמר 'ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה', אמר הקב"ה: יבואו בני הנשוקה ויפלו ביד בני הדבוקה.

בשכר ארבעה דמעות שהורידה ערפה על חמותה זכתה ויצאו ממנה ד' גיבורים.

'חץ חניתו' - לשון חצי, הודיעך הכתוב שלא סיפר בחצי גבורתו, שאסור לספר בשבחם של רשעים, ומה שסיפר הוא לשבחיו של דוד שנלחם עם גיבור כמוהו.

נאמר ששר צבא של עמון נקרא 'שובך' ונקרא 'שופך' - נחלקו אם שמו שופך ונקרא שובך שהיה בנוי גבוה כשובך, או שמו שובך ונקרא שופך שכל הרואה אותו נשפך לפניו כקיתון.

בחילות נבוכדנצר נאמר 'אשפתו קבר פתוח כולם גבורים' - נחלקו אם פירושו שבשעה שזורקים חץ עושים אשפתות של חללים מחמת גבורתם ולא מחמת אומנות, או שבשעה שעושים צרכיהם עושים אשפתות של זבל, ולא מחמת חולי מעיים שהרי כולם גיבורים.

מי שיש לו הרבה זבל סימן שהוא חולי מעיים ויש לו לבקש רפואות טרם יכבד חוליו עליו.

'דאגה בלב איש ישחנה' - נחלקו אם יסיחנה מדעתו, או ישיחנה לאחרים.

מה ששינינו במשנה שכהן גדול מברך שאר התפלה - היינו ברכה שיש בה תפלה, תחנה, רנה, ובקשה שעמך ישראל צריכים ליושוע, וחותם 'שומע תפלה'.

לאחר שגומר כהן גדול לקרוא פרשה בברכותיה - כל אחד מהציבור מביא ספר תורה מביתו לעזרה וקורא בו, להראות חזות ונוי ספר תורה שלו לרבים.

משנה. מצות הקהל במוצאי יום טוב הראשון של חג בשנה שמינית (מוצאי שביעית) - שנאמר 'מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסכות', שמיטה - שלא ימנו משנת ארבעים ליציאת מצרים אלא לאחר שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחילקו והתחילו למנות שמיטות, במועד - שלא בסוף שמיטה, בחג הסוכות - ולא במועד ראש השנה, בבוא כל ישראל - בתחילת המועד ולא ביו"ט אחרון, והיינו במוצאי יו"ט ראשון - שאין תיקון הבימה דוחה שבת ויו"ט.

במוצאי יום טוב ראשון עושים למלך בימה של עץ בעזרה, ויושב עליה, חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת, והוא לסגן, והוא לכהן גדול, והוא נותנה למלך. והיינו אף לסובר שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב - שהכל משום כבודו של מלך.

אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, ובעזרת נשים מותר.

המלך עומד ומקבל הספר תורה, וקורא בישיבה, אגריפס המלך קרא בעמידה ושכחוהו חכמים, שהרי מותר לשבת בעזרת נשים, ובמקום מצוה יכול המלך למחול על כבודו.

כשהגיע אגריפס לפסוק 'לא תוכל לתת עליך איש נכרי' זלגו עיניו דמעות, אמרו לו: 'אל תתירא אגריפס, אחינו אתה אחינו אתה', שאמו מישראל, ובאותו שעה נתחייבו כלייה על שהחניפו לו, שלא היה ראוי למלכות, שעבד היה.

המלך קורא מתחילת ספר דברים עד לאחר 'שמע', ומדלג וקורא 'והיה אם שמוע', 'עשר תעשר', 'כי תכלה לעשר', וברכות וקללות, וחוזר לפרשת המלך עד שגומר כל הפרשה. ומברך הברכות שכהן גדול מברך ביום הכיפורים, אלא שמברך 'מקדש ישראל והזמנים' במקום מחילת העוון שביזה"כ.

מיום שגבר אגרופה של חנופה: נתעוותו הדינים - שהחניפו הדיינים לבעלי הדין. ונתקלקלו המעשים - שהגדולים ראו עוברי עבירה ולא מיחו בידם. ואין אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך - שמתוך שלא מיחו בעוברי עבירה, למדו ממעשיהם, ונמצא כולם עוברים.

מותר להחניף לרשעים בעולם הזה.

יעקב אמר לעשיו 'כראות פני אלוהים ותראני' - לרבי שמעון בן לקיש: נתכוון להחניפו, לרבי לוי: לאיים עליו ולהודיעו שהוא רגיל לראות מלאכים.

כל שיש בו חנופה - מביא אף לעולם, אין תפילתו נשמעת, אפילו עוברים שבמעיי אמם מקללים אותו, נופל בגיהנום.

סוטה דף מ"ב. יום ד' פרשת בה"ב - י"ט אייר תשפ"ג

דף מ"ב - ע"א

כל המחניף לחבירו - סוף נופל בידו, או ביד בניו, או ביד בן בנו. **כל עדה שיש בה חנופה -** מאוסה כנידה, ולבסוף גולה.

ארבע כיתות אין מקבלים פני שכינה: לצים, חנפים, שקרנים, מספרי לשון הרע.

הדרן עלך פרק אלו נאמרין

פרק שמיני - משוח מלחמה

משנה. משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם מדבר בלשון הקודש - שנאמר 'והיה כקרבכם אל המלחמה... ודבר אל העם', ולומדים מ'משה ידבר' שבמתן תורה שהיה בלשון הקודש.

'אמר אליהם שמע ישראל' - מתחיל בלשון זו, שנאמר הקב"ה לישראל: אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרים בידם.

'אתם קרבים היום למלחמה על אויבכם' - ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו

אימו, שנאמר 'המדנים מכרו אותו אל מצרים', ואלעזר לקח לו מבנות פוטיאל, ולא נאמר 'פוטיאל' - שבאה משני פוטי: יוסף שפטפט ביצרו, ויתרו שפיטם עגלים לעבודת כוכבים.

משנה. 'דברו השוטרים אל העם' - היינו דברי משוח מלחמה, שהכהן דיבר ושותר משמיע את דבריו.

'ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב...' - דבר זה מוסיפים השוטרים מעצמם, ולא מפי כהן משוח.

'מונגש הכהן ודבר אל העם ואמר אליהם שמע ישראל' עד 'ודברו השוטרים' - כהן מדבר וכהן משמיע, מ'ודברו השוטרים... מי האיש אשר בנה' עד 'ויספו השוטרים' - כהן מדבר ושותר משמיע, מ'ויספו' ואילך - שותר מדבר ושותר משמיע.

'מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו' - 'האיש' מרבה לקח בית, או ירש, או ניתן לו במתנה.

מכך שנאמר 'בנה בית' ולא 'בית בנה' מרבים - בנה בית התבן, בית הבקר, בית העצים, בית האוצרות, כיון שראויים לבית. לרבי אליעזר בן יעקב - בית כמשמעו.

בנה בית שער, אכסדרא, מרפסת - אינו חוזר, שנאמר 'בית', והיינו הראוי לדירה.

דף מ"ג - ע"ב

נאמר 'ולא חנכו' ולא 'ולא חנך' - למעט גזל בית, ואף אם עשה תשובה ונתן דמיו, שאינו בכלל 'הירא ורך הלבב' החוזר מעבירות שבידו, אעפ"כ אינו בכלל קנה בית שבגזילה בא לידו.

'ומי האיש אשר נטע כרם' - מריבוי 'האיש' נתרבה גם לקח וירש וניתן לו במתנה, ומכך שנאמר 'אשר נטע כרם' ולא 'כרם נטע' נתרבה ה' אילני מאכל משאר מינים, אך לא ה' אילני סרק או ד' אילני מאכל - שנאמר 'כרם', ופחות שבכרמים היינו ה' גפנים. לרבי אליעזר בן יעקב - רק כרם כמשמעו.

גם המבריך או מרכיב כרם חוזר מערכי המלחמה, כגון ילדה בילדה, ונטע הראשונה לצורך סתימת פרצה ולקוץ ממנה קורות לכשתגדל, שהשניה חייבת בערלה וצריך לחללה, שאינה בטלה לראשונה, כיון שאם יחליט שגם הראשונה תתקיים לפירות גם היא חייבת בערלה, אבל אם הראשונה לפירות אלא שהיא זקנה - בטלה השניה לראשונה ואינה חייבת בערלה, כיון שאינה יכולה להיות ילדה ולהתחייב בערלה. וכן המרכיב הרכבת איסור (מין בשאינו מינו) אינו חוזר - שנתמעט מ'ולא חיללו', וכן לרבי אליעזר בן יעקב הסובר שדווקא כרם כמשמעות הפסוק ולא שאר מינים, הוא הדין נוטע כמשמעו ולא מרכיב ומבריך.

המבריך אילן בירק - לרשב"ג מותר, ולחכמים אסור, ולרשב"ג חוזר מעורכי המלחמה משום האילן, שאילו משום הירק שאין בו ערלה אינו חוזר.

ילדה שהיא שפל קומה ולא תגבה לעולם עד טפח - נוהג בה ערלה כל הימים מדרבנן, שנראית כבת שנה, ודווקא בשתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב, אבל אם כל הכרם כך - לא, שהקול יוצא שכרמו משונה.

כרם של שני שותפים אין חוזרים עליו מעורכי המלחמה, שאינו בכלל 'כרמו' שהיינו המיוחד לו, ואינו דומה לחמשה אחים ומת אחד מהם במלחמה שכולם חוזרים משום שומרת יבם, שכל אחד בספק שמא תתייבם לו ותהא אשתו.

אסור לקרות קריאת שמע בארבע אמות של מת - משום לועג לרש, שזה קורא וזה אינו יכול לקרות.

בת אשתו הגדלה בין בניו מאשתו אחרת - לרבי אליעזר בן יעקב אסורה להם, שנראית כאחותם, ויאמר שנושא אחותו, ולהלכה מותר שהקול יוצא שאינם אח ואחות.

עני שכינס הרבה לקט שכחה ופאה ועשה מהם כרי בשדה - הוקבע למעשר מדרבנן, שאין ידוע לכל שכנסם מעט מעט ואינם חייבים במעשר, אבל עשה הכרי בעיר פטור - שיש קול שמלקט שכחה ופאה הם ופטורים ממעשר.

כרם פחותה מטפח אינה אוסרת הזרעים משום כלאי הכרם - שהתורה אסרה רק זרעי קנבוס ולוף, וחכמים גזרו שאר זרעים, ובכרם כזה לא גזרו, אך דווקא בשתיים כנגד שתיים ואחד יוצא זנב, אבל אם כל הכרם כך גזרו בו כל הזרעים.

סוטה דף מ"ד. יום ו' פרשת בה"ב - כ"א אייר תשפ"ג

דף מ"ד ע"א

חצר שלפני מערת קבורה העומד בתוכה טהור, לבית שמאי: דווקא ביש בה ד' אמות, לבית הלל כל שיש בה ארבעה טפחים, ודווקא אם פתחה מן הצד, אבל פתחה מלמעלה גם לבית הלל צריך ארבע אמות שבפחות אי אפשר שלא יאהיל.

חכמים גזרו שיהא המת מטמא כל הנכנס בארבע אמות - כדי שלא ירגילו אוכלי טהרות להתקרב אליו, ויאהילו עליו.

המארס הבתולה, אלמנה, שומרת יבם אפילו יש חמשה אחים - כולם חוזרים.

'מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה' - פרט אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ומזמר.

קידש אשה אסורה לו אין עבירה בקידושין עד שיבעול, שמביא זרעו או האשה לידי חילול, ובאיסור ממזרת נאמר 'לא יבא', ובנתינה נאמר 'לא תתחתן', ולכן אם קידשו אחד מן הפסולים אינם חוזרים מעורכי המלחמה, ואינם בכלל 'הירא ורך הלבב' שפירושו לריה"ג המתירא מעבירות שבידו.

נאמר 'אשר בנה' ואחר כך 'אשר נטע' ואחר כך 'אשר ארש' - לימדה תורה דרך ארץ שיבנה בית ויטע כרם ואח"כ ישא אשה.

'הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך' - קודם בית, אח"כ כרם, ואח"כ ישא אשה. ויש דורשים: קודם מקרא, ואח"כ משנה, ואח"כ גמרא. ויש דורשים: קודם מקרא ומשנה, ואח"כ גמרא, ואח"כ מעשים טובים. ויש דורשים: קודם מקרא ומשנה וגמרא ואח"כ מעשים טובים, ואח"כ דרוש וקבל שכר.

לרבי יהודה הבונה בית על מכונו אינו חוזר - דווקא אם סתרו ובנה כבראשונה, אבל אם חידש בו שורה של אבנים הרי הוא בכלל בית חדש.

לרבי אליעזר הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר - שאינו מתקיים, וצריך לחדשו פעמיים בשבע שנים.

'כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא' - אפילו לקח אלמנה וגרושה - שחדשה היא לו, יצא מחזיר גרושתו - שאינה חדשה לו.

'לא יצא בצבא ולא יעבור עליו לכל דבר' - אף לא יספק מים ומזון ויתקן דרכים, ואף שכתב 'לא יעבור' כתב גם 'לא יצא בצבא' - לעבור בב' לאוין.

בנה בית ולא חנכו, נטע כרם ולא חללו, ארס אשה ולא לקחה - חוזרים, ומספקים מים ומזון, ומתקנים הדרכים, שנאמר במי שלקח אשה חדשה 'לא יעבור עליו' - עליו אי אתה מעביר אבל אתה מעביר על אחרים.

דף מ"ד - ע"ב

משנה. 'הירא ורך הלבב' - לרבי עקיבא: כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. לרבי יוסי הגלילי: שמתירא מעבירות שבידו, ואפילו עבירות דרבנן כגון שח בין הנחת תפילין של יד לראש. לרבי יוסי: דווקא בעבירות דאורייתא.

'ולא ימס את לבב אחיו כלבבו' - שמע קול קרנות או הגפת תריסים והרתיע, צחצוח חרבות ומי רגלים שותתים על ברכיו מחמת יראה.

'והיה ככלות השוטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם' - העמידו בראשם גיבורים, שאם יפול אחד מהנלחמים יעמידוהו, וכן העמידום בעקב העם - שלא יחזרו אחרונים לאחריהם, וכעין חיצים של ברזל בידיהם, וכל המבקש לחזור הרשות בידו לקפח את שוקיו, שתחילת נפילה היא ניסה.

מה שחוזרים מעורכי המלחמה ויש שאינם זזים ממקומם היינו במלחמת רשות - כגון מלחמת בית דוד שנלחם לרווחה, אבל למלחמת יהושע של כיבוש ארץ ישראל הכל יוצאים, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה. מלחמה למעט עכו"ם שלא יבואו על ישראל - לת"ק נקראת מלחמת רשות, והעוסק בה חייב במצוות, ולרבי יהודה נקראת מלחמת מצוה, והעוסק בה דינו כעוסק במצווה ופטור מן המצווה, אך לכו"ע חוזרים עליה מעורכי המלחמה.

הדרן עלך פרק משוח מלחמה

פרק תשיעי עגלה ערופה

משנה. בעגלה ערופה נאמר 'ויצאו זקנך ושופטיך' - לרבי שמעון: שנים, ואין עושים בית דין שקול ומוסיפים עוד אחד, ו'שופטיך' היינו המיוחדים שבשופטיך - מלשכת הגזית.

לרבי יהודה: חמשה, שדרש וי"ו של 'שופטיך' להביא עוד שניים.

הזקנים אומרים 'ידינו לא שפכו...' והכהנים אומרים 'כפר לעמך...' בלשון הקודש - שלמדים 'וענו ואמר', מ'וענו ואמר' הנאמר בלזים בהר גריזים ועיבל, שהיה בלשון הקודש.

נמצא החלל טמון בגל או תלוי באילן או צף על פני המים לא היו עורפים - שנאמר 'באדמה' ולא טמון בגל, 'נופל' ולא תלוי באילן, 'בשדה' ולא צף.

נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה עכו"ם - לא היו עורפים. ואין מודדים אלא לעיר שיש בה בית דין.